

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, csütörtök, március 11

Tizedik évfolyam.

FIGYELMEZTETÉSÜL.

(?) A napokban megbízható oldalról vett tudósításból arról értesültünk, hogy az erdélyrészi románajkúak közt társulat van alakulóban, melynek tagjai arra kötelezik magukat, hogy jövőre semminemű vásárlást magyar iparosoktól és kereskedőktől nem tesznek, hanem a mennyiben román forrásból fedezhetik szükségleteiket, csak is ahoz fordulnak, a mennyiben pedig azt, ez idő szerint, még nem tehetnék, csakis külföldi árúzikkeket vásárolnak.

El vagyunk rá készülve, hogy e hírtünk czáfolatát nem sokára olvasni fogjuk a román sajtóban de mi mégis hajlandók leszünk föntartani értesülésünket, megbízhatónak ismervén e hirt. Az „Observatorulu“ nemrég keserves följajdulásban adott a fölötti haragjának kifejezést, hogy a budapesti román bál oly jó egyetértésben, kiváló magyar közönség részvételével mellett folyt le s az ily följajdulás, megijulva minden kínálkozó alkalommal, legalább indirect úton bizonytságot tesz a mellett, hogy, bár a dolog természetéhez képest kézzel fogható bizonyítékokat föl nem sorolhatunk: hírtünk legalább is hihető és valószínű.

És mi, öszintén szólva, nem is lettébb esodálkozunk, ha az egyet valóssággal is megtalál alakulni s a tagok csakugyan ellenséges állást foglalnak is el mindennel szemben, a mi magyar.

Hiszen a román martyrok kifogytak eddigi nagy számú fegyvereikből. A zsarnokságról, rablánczokról, üldöztetésről s más efféle rettenetességekről szóló frázisok többé nem használhatók — minden ép érzékkel bíró román szeme közé ne vetne az agitatoroknak, ha ilyes szövegekkel próbálnák tízbe hozni őket, mert hát a legegyszerűbb földmives is tapasztalja, hogy békén művelheti földjét, igyekező gyermekei épen úgy zöld ágra vergődhetnek, mint a tőszomszédjában lakó magyar fiai s adója egy krajczárral sem nagyobb, mint a zsarnok magyaroké. Ez oldalról, tehát, más eszközök után kell a falú szájainak nyúlni s a politika mezején nem kínálkozván ilyes fegyver: a közigazgatási harczerére csapnak át.

Mindenki olyan kalappal köszön, a milyen van.

Nem hisszük ugyan, hogy ez ily egésségtelen alapokon megindítandó küzdelem nevezetesebb eredményeket bírna

A KELET TÁRCZÁJA.

A nihilismus Oroszországban.

E. v. der Brünnen után — Deutsche Rundschau 1878. aug. I.
(Folytatás.)

Az orosz nép politikailag fehér lap volt még akkor is, midőn a jobbság megszűnt; midőn a tartományok, kerületek, később a nagyobb városok is önálló közigazgatást kaptak, s csak akkor kezdetek nyugat eszméi nagyobb mérvben terjedni, midőn egy terjedelmes vasúthálózat által az ország a külföld előtt megnyílt. Jóllehet, voltak Oroszországban is Rousseau, Voltaire, nagy Hegel-ek, de csak az udvari nemesség mulatságára; nem jutott senkinek eszébe, hogy thea mellett kedvezzen philosophiájával practicus politikát fűzőn.

A jobbság felszabadítása a népet nem érintette bensőleg ugyan, de fölébbrészt a felsőbb osztályok öntudatát s azt túligazgatta. A tartományi gyűlékezésekben ébredt föl legelőször az államiság s közös jog érzete. Örültek rajta, mint gyermekek, hogy számitanak valamit, hogy vannak — bár megnyílgözötték jogaik a burocratiával szemben. Testületi szellem lengette át ezen gyűlékezéseket s a szabadság utáni vágyat növelte.

Ezen mozgalmakhoz egy nevezetes jelenség járult, mely az utolsó évtized szellemi irányára jelentékeny befolyást gyakorolt: a sajtónak a kormány ellen való föllépése. Herzen „Harang“ című lapjában egy hatalom keletkezését látták, mely külsőleg ugyan az állam határain

előldözni. Először is, a vegyesen élő különböző ajkúak annyira egymásra vannak a mindennapi élet érintkezési pontjai által utálva, hogy az egyesületi alapszabályok illető határozmányai nagyon nehezen volnának a gyakorlati élet rendén való-síthatók. Aztán az exclusiv „román“ ipar és kereskedelem annyira fejletlen, hogy a szükség kényszere is útját állná a tilalom teljes keresztívitelének — s a mennyiben van „román“ ipar és kereskedelem: most is, bizonynyal különös pártolásában részesül a román ajkúaknak. De míg, a közgazdasági kényszerintézményeknek korát meglehetősen túléltük s az egyesek, kik ily „védvámok“ előnyében részesülnek, annyira kifognak egész mohósággal zsákmányolni az előnyüket, hogy a közönség csak hamán okulna a maga kárán s nem azt nézné, hogy mily nyelven kínálják, hanem, hogy mily áron adják a szükségelt cikkek.

De, bár, így nagyobb jelentőséget nem tulajdoníthatunk is ez új egyesület alakulásának, mint ténylek — mint symptomát épen nem tudjuk kiesinyelni s oly figyelmeztetést látunk benne, a melyt minden józan gondolkodásának föl kell használni.

Figyelmeztetést látunk e hirben arra nézve, hogy a sokban mesterségesen is nagyított szakadás minő nagy az egy háza különböző ajkú gyermekei között, nyilván való levén, hogy a szakadás áthidalása mennyi időbe s mily munkába kerül még!

Figyelmeztetést látunk e hirben arra nézve is, hogy saját iparunk és kereskedelmünk fölkarolásában mások által engedjük magunkat megelőztetni s bár a védegyleteskedés idejének visszatérteben nem hiszünk, de a hazai — és nem nemzetiségi — ipar felkarolását hazafiai kötelességnek ismerjük, a hazai adóképeség fokozása, akár magyar, akár román, akár szász készítmények fogyasztása által, első sorban minmagunktól függvén.

Ezeket a figyelmeztetéseket hasznunkra fordíthatjuk akkor is, ha hírtünk, az illető oldalról, megpróbálják is czáfolni.

A szerb vasúti conventio. Haymerle báró elnöke alatt a bécsi külügyminiszeri palotában tegnap közös miniszeri értekezlet tartatott, melyben a magyar kormányt Orey báró képviselte. A tanácskozás tárgya a szerb vasúti csatlakozás kérdése, nevezetesen a

kivül állott, de főharcosait az orosz hivatalnokok s a nép közül szedte. Látták, hogy e küzdők — természetesen a névtelenség leple alatt — mily határtalan nyíltsággal leplezik le a bajokat, hogy minő kiméletlenséggel tolják föl magokat az eddigi legfőbb hatalom mellé, mily sikeresen működnek ezen álláspontjukról s tartják meg azt. Majd a határokon belől keletkezett Kalkow „Moszkvai újsága“, mely a kormány szemei előtt vivott ki magának oly hatalmat, minővel, soha sem bírt egy miniszer sem a czárnak. Egy politikai hatalom keletkezett a népből, mely föntartá magát a kormány mellett — ennek daczára. Nagy politikai dolgok történtek a czár hivatalnokainak közreműködése nélkül! A nép erejének homályos érzete támadt az ifjúságban. Minő erő lappanghat a népben, ha ezt föl lehetne ébreszteni! Minő tág mezeje nyílt egyszerre a politikának, mely csak mivelésre várt. Ily mozgalmak közé ömlöttek nyugat szellemének termékei. Az idegen termékek meghasonlását 1865 óta szabadabb censura elősegítette s a nyomdák egyre-másra keletkeztek, hogy nyugat ismereteit orosz nyelven terjesszék.

Az orosz nép azon része, mely közepes iskolai műveltségben részesült, a vezetésre érezte magát hivatottnak. A nép öntudata egyszerre fölébredt s mindenhol szükségét érezték a politikai tevékenységnek. Ily ösztönserű akarathoz vezéreszínnek valának szükségesek. Honnan vegyük ezeket? Hosszú munka után önmagunkat tanulják meg a politikai működést? Lehetett azt várni oly néptől, mely inkább, mint más, vérmérsékletének hatalma alatt állott? A rendelvények készen voltak, s minél inkább elméletiek vagy

magyar csatlakozási vonalnak s az építési határidőnek megállapítása képezte. A kormányok a fontosabb kérdésekre nézve teljes egyetértésre jutottak — stírgönyzik a „P. L.“-nak — s differencia csak néhány kevésbé fontos természetű kérdésre nézve forog tenn, ezek felett a holnap tartandó közös minisztertanácsban szintén végérvényesen határozni fognak. Elhatározatott, hogy a csatlakozási vonal a budapest-zimonyi lesz, de egyszersmind a sziszteki második vonal kiépítése is kilitásba helyeztetett. Osztrák részről kívánták a kikinda-belgrádi vonal kiépítését is, remélik azonban, hogy az osztrák kormány e követelésével nem fogja a megállapodás létrejövétél köczkiztatni. A „D. Ztg.“ egy bécsi levelezője tegnap kihallgatásán volt Maricsnál. Marics azon határozott meggyőződésének adott ezuttal kifejezést, hogy a vasúti csatlakozás kérdésében a monarchia és Szerbia között mindenesetre létrejön a meg egyezés, föltéve, hogy az osztrák-magyar megbízottak a vasúti concessio kérdését kihagyják ezuttal a játékból. Mert minden dementi daczára tény, hogy a vasút építési engedélyt már Baranov és társa kapta meg, különben is ez az egész kérdés, Marics szerint Szerbia birtlye. Marics az említett lap szerint, végül azon kívánsággal is fog fellépni, hogy a csatlakozás a szerb vasúttakkal ne csak a nagy-kikinda-pancsova s budapest-zimonyi vonalak által eszközöltessék, hanem, hogy a zimonyi sziszteki vonal is építtessék ki, miután Szerbia ki- és bevitelére e vonal a legnagyobb fontossággal bír.

A vadászati és fegyveradó leszállítása érdekében az országházban értekezlet tartott vasárnap több képviselő. Jenei József volt az elnök. — Az értekezletben mindenféle pártbeli képviselő részt vett.

Először Lázár Lajos szólt föl és hangsúlyozta, hogy le kell szállítani ezt az adót. A leszállítás nem fogja csökkenti a jövedelmet, sőt erkölcsi tekintetben is hasznos lesz, mert az illető törvényt nem fogják oly sokan megszegni. 5 fitra kívánja leszállítani, a vadászati adót, 1 fitra pedig a fegyveradót.

Beszéltek továbbá: Tibád, Láng Lajos, Kada, Kun, Szalay, Gyurgyik, azután pedig elhatározták, hogy Tibád, Gyurgyik és Szalay képviselőkől álló bizottságot küldjenek a pénzügyminiszterhez e kérdés tisztázása végett.

A fegyveradó leszállításárá vonatkozólag, Szapary pénzügyminiszer kijelentette a képviselők értekezlete által kiküldött bizottság tagjainak, hogy nem ellenzi a leszállítást, sőt maga is több jövedelmet remél a kine-

radicalisok voltak, annál inkább tetszetek, érthetőbbek levén így a tisztán speculatív szellemű orosz hivatalnokok, katonák s tanulóknak. A gyakorlati megszorítások, melyek — mérsékelt tanokat tapasztalati motívumok alapján érvényesítenek — ez urak előtt teljesen ismeretlenek. Miveletlenség s radicalismus még inkább öszműködtek, mert az oroszok már fennebb jelzett tehettségével egyeztek. Az orosz az ősember tehettségével fölruházva, ront az ezredéves cultura mezejére s el akarja kerülni azon akadályokat, melyeket a nyugati szellem végig küzdött, mely hatalmas alapon: a clasicus kor szellemi munkásságán nyugszik; mely százados öntevékenységre tekinthet vissza örömteljesen. Az oroszoknál hiányzik mind a kettő. Az angol, francia, német nemzetek ezen alapon nyugosznak. Csak kivételes erők s munkásság képesek pótolni, ha hiányzik, a történelmi alapot. Mennyivel kevésbé azok, kik a gyöngye orosz tanintézetekben vagy az encyclopædicus egyetemeken nyerték műveltségüket. Azon távolságban, melyet át akar repülni, mely az orosz miveletlenséget nyugat régi culturájától elválasztja: rejlik nagy részben magyarázata a nihilismusk s veszélye a nemzetre.

Felíletes iskolai képzettség: s eke-kély szakképzettséggel lépnek ki az orosz ifjak az életbe s ott a politikát találják a modern élet középpontjának. Kinek az államban nagy neve van, politikai tevékenység által nyerte az állam szolgálataiban vagy az az elleni harcokban. A tudomány igen fáradalmas és szegényes; a katonaság gyenge fejűeknek való; megkísértik az államszolgálatot. De milyen kevesen jutnak még ehhez is; hiszen a

tár javára a leszállításból, s ennél fogva figyelmet fordít e kérdésre. A jelen költségvetésnél azonban — a nélkül, hogy megzavartnák — már erre vonatkozólag intézkedni nem lehet, de a jövő évre reményli, hogy a tárgy elkészíthető lesz.

KÜLFÖLD.

Oroszország. Az orosz trónörökös, kinek befolyása minden ügybe most már döntő lett, naponkint értekezik a végrehajtó bizottság elnökével, Lorisz-Melikoff gróffal. A most lassankint végrehajtásra jutó program a következő fölvevőkben áll:

„Az összes orosz sajtó tényleges szabadságának megadása; a zemstvá és dumák bevonása a békeltetési művön való részvételbe; a rendőrség uralmának megszorítása; a vidéki gyűlékezetek jogainak tágitása; a véleménynyilvánítás szabadsága. Ez elveknél megfelelőleg az európai Oroszország 26 kormányzóságában népfelügyeleti bizottságok fognak alakítani, melyek csak az államhatalom ellenőrzésének lesznek alávetve. A zemstvá és dumák kebelükből választott tagokat küldjenek ki e bizottságokba, melyeknek a kormányzósági városokban lesz székhelyük.

Az „Agence Russe“ nagyfontosságúnak, de egyszersmind sajnálatraméltónak mondja a francia kormánynak Hartmann ügyében hozott határozatát, de csak akkor akarja elmondani véleményét, ha bővebb részleteket kap ez ügyről.

A képviselőház ülése márczius 9-én.

Hegedűs Sándor előadó benyújtja a pénzügyi bizottság jelentését az 1880. év első negyedében viselendő közterhekről és fedezendő államhátszokról szóló t. cz. 1880. év május hó 31-ig való kiterjesztéséről szóló törvényjavaslat tárgyában. A holnapi ülés napirendjére tűzik ki.

Követkeik: Kende Kanut képviselőnek kérelme, hogy peresorai kormánybiztosul nevezetvén ki, adassék meg neki a távozási engedély.

Madarász József azt olvasta a lapokban, hogy Kende még az engedély kinyerése előtt biztosként működött. Ezt ő tiszteletlenségnek tekinti a ház iránt. Utasíttatni kívánja az elnököt, tudja ki: intézkedett-e Kende, mint kormánybiztos még távozási engedély kinyerése előtt és monja ki a ház, hogy addig függőben tartja a távozási engedély megadását.

A ház határozatát emeli.

Vécsey Tamás előadó mielőtt a képviselői bizottság javaslatát előterjesztené, előadja

tanulmányi idő alatt már politikára képezték magukat, a tanulást elhanyagolták, vizsgálat nélkül hagyták el a tanintézetet, s mint az állam ellenségei, mely nem adott menhelyet fellengző eszméik- és csekély tudományuknak: lépnek a küzd-terre.

A politika a hazafias ambitio terének látszik előttük; s maguk körül csak politikailag tapasztalatlan, holt tömeget látnak, mely képtelen megítélni, mi az igaz, mi a hamis.

A legűresebb phrásis elég arra, hogy az intézetből megszökött szekundást politikussá tegye, s e phrasist külföld szellemi raktáraiban könnyű megtalálni. Nem kell félnie, hogy komoly ellenvetéseket fog hallani, sem reflexiók, sem tapasztalat nem gátolják sem őt, sem hallgatóit, hogy Büchner, Moleschott, Luis Blanc, vagy Brandhon-on át ne nyargaljon elejétől végig. — Szabadság, egyenlőség oly könnyen hihető s egyszerű fogalmak!... Hozzá még a testvériség, s a fiatal világszabadító rajongva rohan a testvér karjaiba. Ha tovább megy, tapasztalni fogja, hogy anyag, erő, Isten ép oly egyszerű fogalmak, s egy pillanatig sem vonakodik, évezredek tapasztalatait, mint történeti csalódást, elvetni. Minden létezőt ostobaságnak mond, s nihilistává lesz.

Még egy körülmény járul hozzá, s a nihilismus csatlódásai, tévelyei gyakorlati eredményekké lesznek. — A nihilismus nem nemzeti, hanem kozmopolita. Neki orosz, német, magyar, catholicismus, orthodoxia megvetendő lom, csak az embert tiszteli. Azon eszközök között, melyeket az ember átalakítására akar használni, talál egy néptömeget is, mely hasonló phantastica, radicalis czélok után fut. Ez azok-

Hirdetési díjak.

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetésnél külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetésekért fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10.) Rnd. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapest Szerviztér 5. sz. Nyilttéri czikkék

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

az izraelita iskola-alap történetét s ismerteti mindazokat az intézkedéseket, melyek ez alap tárgyában alkotmányunk helyreállítása előtt lettek.

Ez intézkedéseket helyben hagyta az 1868-ban tartott izraelita kongresszus és elfogadta az akkori vallástgyi miniszter.

Mindezek részletes előadása után a kérvényi bizottság következő véleményét terjeszti elő: „Az országos iskola-alap és alapítványok megvizsgálásának idejére tartja fenn a képviselőház; ideiglenes intézkedés azonban addig is szükségesnek találván, a kérvények oly utasítással adatnak ki a vallás- és közoktatástgyi miniszternek, hogy az orsz. izr. alap jóvedelméből a népoktatásra fordítható segélyek kiutalványozásánál az illető iskolának törvényszerű alapota, az azt fenntartó hitközség vagyoni helyzete, továbbá a méltányosság és általános kulturai szempont legyen irányadó.“

A páthy István úgy látja, hogy a bizottság véleménye nem felel meg egészen az ügy állásának. E czéloból módosítást terjeszt elő.

Trefort Ágost miniszter: T. ház! Meltóztatnék megengedni, hogy én mindjárt a vita kezdetén jelezhessem az álláspontot, melyet a napirenden levő kérvényekkel, valamint a kérvényi bizottság javaslatával szemben foglalkok. (Halljuk!) Rövid lehetek, mert e tárgybán már 1874-ben részletes jelentést terjesztettem a ház elé, s azonkívül minden adatot, mely e kérdés felvilágosítására szolgálhatott, a kérvényi bizottság rendelkezésére bocsátottam. Már hangomnál fogva is rövidnek kell lennem. (Halljuk! Halljuk!)

Kinyilatkoztatom tehát, hogy a kérvények egyikét sem pártolom, mert a kérvények közt egyik sem olyan, mely teljesíthető volna. Nem akarom az indokokat újból kifejteni: az előadó úr részletesen előterjesztette azokat. A kérvényi bizottság nagy alaposággal és türelemmel tárgyalta e kérdést és javaslatát a t. ház elé terjesztette. Mint a t. barátom Apáthy kifejtette, a kérvényi bizottság javaslatát két részből áll.

Az első rész az izraelita iskolai alap jogi természetének megvizsgálására bizottság küldésék ki. Én is elejtendőnek tartom ezen első részt, mert ezzel elodáznók a kérdés eldöntését, és mert a javaslat ezen része felderíteni akar olyasmit, a minék felderítésére — legalább az én szempontomból — szükség nincs. (Helyeslés.)

A mi a második részt illeti, azt a t. ház-nak elfogadás végett ajánlom és e tekintetben is csatlakozom Apáthy t. barátom indítványához, mert a javaslat ezen része tökéletesen összhangban van az izraelita iskolai alap természetével és föladatával.

nak a tömege, kik valódi gyermekbetegségben szenvednek s öntudatra kezdenek ébredni. — Ugyanazon motívumok, melyeket fennebb, mint a nihilismus gyökereit tekintettük, a nép öntudatának első jelei — a még meg nem kísértett s azért határtalanannak látszó néperő. Az izgult fejek szükségét érzik a néperő megkísértésének, s mig az egyik radicalis s az egész emberi nemet tűzi ki czéljául, addig a másnál a tettvágy a nemzetiséggel olvad össze. Még alig lépett ki az orosz az életbe s már is oly határtalan tiszteletben részesül Európa nemzetei között, hogy elszédíti. S az orosz hamar feled, hogy a tisztelet csak az ő nagy tömegén, pütszőt katonai erején s terjedelmes országának productio képességén alapszik. Azt a kiváló állást, melyet Oroszország a világban elfoglal — az orosz, mint cultur nép — követeli magának, s már is azt hiszi, hogy nagy hivatást tölt be a világ cultureletében. De minő ez a föladat? — Az orosznak nyugattól elütő népelete azon következtetésre bírja az orosz chauvinistát, hogy ennek következtében culturhivatása is másnemű, s mivel Oroszország és súlya a világban nagy, tehát culturhivatásának is nagynak kell lenni. — Tehát egészen más és igen nagy! — A helyzet úgy hozza magával, hogy a valódi élet culturviszonyaitól el kell fordulnia a nagy elvekhez. Ezeket nyugatról kell hoznia, s ezeknek oly általános, oly nagyszerű, mindent felölölő s radicalisoknak kell lenni, minő csak lehet-leges, hogy a mindennapi élet tapasztalatai meg ne hazudtolják.

(Folyt. köv.)

De azért is teszem ezt, mert ne csináljunk magunknak illúziókat: mi itt egy országos alappal állunk szemközt, a melynek tulajdonosai — megengedem — a mi izraelita állampolgáraink, de nem akként, hogy felosztassék, vagy hogy föltöltsék ők rendelkezzenek; mert ez alap bizonyos feltételekhez s ezélokhoz van kötve, melyek akkor állapítottak meg, mikor ez az alap életbe léptetett. (Helyeslések és másrésről elenmondások.)

Nagyon jól tudjuk, hogy miért vannak ez intézetnek ellenségei. (Halljuk!) Azért, mert félnek, hogy az ezen semminarjumból kikerült rab-bik oly községekben fognak alkalmaztatni, melyek ma orthodoxoknak neveztek. Ez fél-műnknek oka. Azonfelül ezen intézet ellenségei azt állítják, hogy ez intézet nem véteik kellő mérvben igénybe, hogy ott csak hat növendéke van. Ez nem igaz, mert negyven növendéke van. (Mozgás a szélső baloldalon.) És hogy nincs több, annak oka az, hogy a felvételre jelentkezők egy része nem véteik fel, mert nem bírtak a szükséges előismeretekkel.

De gyánussítatik az intézet azzal is, hogy nem magyar szemlélt, hogy germanizál. (Halljuk! Halljuk!) Kérem azon urakat, a kik ezen hitben vannak, méltóztassanak oda elmenni és ott körülnézni. (Élénk helyeslés jobb oldalról.) Ez oly magyar szemlélt intézet, mint akár a kecskeméti iskola, akár más országos intézet. (Ugy van!)

Az állítják, hogy ott külföldi tanárok vannak alkalmazva. (Halljuk! a szélsőbalon.) Igenis, ott két külföldi tanár alkalmazva van, ezek egyike azonban, mióta Magyarországon van, annyira elsajátította a magyar nyelvet, hogy ép oly korrekten beszél, azt, hogy a képviselő urak közül bárki, de nemcsak beszél, hanem írja is. A második külföldi tanár, a theologia tanára, nem tud magyarul, ez azonban tisztán az orthodoxok kedvéért hívatott meg, (Élénk dertütség), mert nem lehetett embert találni, a ki strikte talmudisták alapon ezen izraelita theológiát képes lett volna előadni. (Egy hang: Tessék!)

A második közös feladat a praeparandia és gyakorló iskola felállítása. Ez közös intézet. Méltóztassanak oda menni és meggyőződni róla, hogy legalább fele a növendékeknek nem congressusi községekben való.

A harmadik cél humanitárius: a siketnéma és vakgyermek elhelyezése. (Élénk felkiáltások a szélső balon: Bécsben! Nyugtalanág.) s én biztosíthatom a t. házat róla, hogy a felvételnél sohasem voltunk tekintettel arra, minő párthoz tartozik az a szerencsétlen gyermek. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Hanem felküldték Bécsbe!)

De ezeken felül méltóztassék, a t. háznak mindig szem előtt tartani, hogy ezen alap bizonyos ezélokhoz van kötve, s hogy e ezélok elérése végett teremtetett; hogy ki van mondva azon legfelsőbb határozásokban, a melyek ez alap jogi természetét megállapítják; hogy ezen alap felhasználhatatlan, valamint hogy kezelésének az állammal, illetőleg a kormánynál kell maradnia. (Nyugtalanág a szélső balon.)

De erre nem is tekintve, nem lehetne földosztani már csak azért sem, mivel nem találhatnánk arithmetikus kulcsot reá.

Mindezeknél fogva kérem a t. házat, méltóztassék a kérvényi bizottság javaslatát Apáthy István képviselő ur módosításával elfogadni. Reményem, hogy a t. ház nem fogja helyteleníteni eljárását, a mely szerint gazdagítottam az országot egy kulturális intézettel, és nem fogja helyteleníteni, hogy az alap kezelésénél mindig szemmel tartottam annak rendeltetését és követtem azon legtöbb elhatározás szellemét, a mely ezen iskolai alap jogi természetét megállapítja. (Helyeslés.)

Hegedűs László a következők hat. javaslatot adja be pártja részéről: Mondja ki a ház, hogy a vallás- és közoktatásiügyi miniszter annak a kérdésben forgó iskolai-alappal való eddigi önkényes eljárása helytelenített s ugyan ő utasítsa, hogy ezen alap jóvédelmének a különböző izraelita hitfelekezetek között önkormányzati kezelés végett való megosztása céljából egyezség létrehozatalát, ennek nem sikerülte esetében pedig bírósági megállapítását minél előbb eszközölje. Addig is ez alappal jóvédelmét a különböző felekezetek részére aránylagosan és a méltányosságnak megfelelő közoktatási ezélokra alkalmazza.

Molnár Aladár szólott ezután, s utána röviden a vallás- és közoktatási miniszter.

Ezután a elnök a következőképp szólott: „Az ülés folyamata alatt a miniszterelnök ur az elnökséghez a következők átiratát intézte:

„Ő cs. és ap. kir. felségének legmagasabb beleegyezésével Rudolf cs. és kir. főherceg és trónörökös ő fensége f. hó 7-én Stefánia kir. hercegasszony ő fenségeivel a belgák királya és királynéja ő felségeik másodsízlott leányával magát eljegyezni méltóztatott.“ (Élénk éljenés.)

Ehez képest méltóztassék nekem megengedni a t. képviselőház, hogy ezen átiratra kolnap a napirendet megelőzőleg visszatérhessek; ezen alkalommal pedig tolmácsolóval, hogy a t. képviselőház ezen értesítést örömdetes tudomásul veszi. (Zajos hosszas éljenés és helyeslés.)

Ezután a kereskedelmi miniszter felelt két interpellációra és ezzel az ülés fél 2 órákor véget ért.

Bismarck toasztja.

A német birod. kancellár tegnapelőtt ismét parlamenti ebédet adott, s a politikai toaszt új alakjában ismét kifejezte Európa politikai viszonyainak állása fölötti vélekedését. Ez alkalommal Bismarck a Németország s Ausztria-Magyarország közti viszonyról beszélve, így szólott:

„Németország viszonyai Ausztria-Magyarországhoz a legbensőbbek. Az osztrák katonai körök különösen rokonszenveznek a két birodalom szoros kapcsolatának eszméjével, s épen Albrecht főherceg, kiról az ellenkezőt állítják, egyike az ujon kötétt kapocs legjobb támogatóinak, mely minden emberi előrelátás szerint tartós lesz.“

Bismarck herceg most Franciaországra tért át és így szólott: A Hartmann ügyben a francia kormány által követett eljárást nem karhoztatja, bármennyire elítéli is Hartmann és társai tettét. Angliában az oly általános népszerű Palmerston-miniszterium arra kényszerült, hogy Orsini merénylete után a hírhedt összeesküvési billt terjesztse elő. Ő egyébként meg van győződve, hogy Orosz- és Franciaország viszonyát ez az incidens komolyan nem fogja megzavarni. A Pétervárról ma érkezett hírek szerint Orloff herceg kijelentette ugyan, hogy ő Parisban már csak mint „magán ember“ időzik, s ehhez föltétlenül ragaszkodni is fog; ez azonban még korántsem jelenti a két állam közti diplomáciai érintkezés megszakítását vagy fennakadását. A mig két nemzet közt nincsenek kiadási szerződések, a következmények által érintett nemzetnek nincs joga a másik fölött panaszzkodni. Ily eseteket annak az államnak belső politikai nézőpontjából kell tekinteni, melytől a kiadást követelik. Franciaország ez esetben teljes joggal csak saját belső érdekeit mérlegelte.

Bismarck erre a társalgás folyamán érintette a Rómával folytatott alkudozásokat. Azt mondta, hogy ezek jól folynak; meg van győződve, hogy Róma idővel engedményekre lesz hajlandó, melyeket német oldalról hasonló pénzzel fognak visszafizetni. De ezek semmi viszony közt sem lesznek „Canossa-pénzek“, hogy ilyeneket nem vélsz Németországban, arról biztos lehet lenni.

A katonai törvényről Bismarck csaknem egészen a Moltke országgyűlési beszéde értelmében szólt.

A két éves szolgálati időt illetőleg azt mondta Bismarck, hogy az a mostani gyors tárgyalás és budget megszavazás által nyerte meg jelentőségét. Ha a szolgálati idő megszavazása mindig oly szaporán fog megtörténni, ugy keveset aggódik e törvény fölött. Ha a törvényt nem fogadják el, a birodalmi gyűlés jövőre a mulatságos téli hónapokban fog létezni, mig a porosz országgyűlés meleg nyáron ül össze.

Bismarck egész esomó anekdotát mondott a legjobb kedvben s tagadta a súlyos vádakat, melyeket a szláv faj ellen tulajdonítottak neki. Azt a részeg parasztot, ki feleségét Pétervárott megölte, ő visszatámasztotta. A paraszt olyan ártatlan módon kért bocsánatot, hogy megajánlta, a mért oly keményen bánt vele. A szláv ember, mondá végre Bismarck, rendkívül jólelkű. Meg is jegyezte felesége előtt: „Most nekem kell a paraszttól bocsánatot kérnem.“

LAPSZEMLE.

Az „Ellenőr“ írja: A Habsburgok családjára ismét kivirágzik.

Öröme van az uralkodó családnak, öröme a nemzetnek. Ma már tudjuk, ki lesz Magyarország jövődöbeli királynéja.

Magasan áll a magyar királyi trón. De bármily magas, nincs ttön és nemzet közt bensőbb érintkezés, mint a magyar királyi trón és a magyar nemzet közt. Nincs trón környezve valódi szeretettel, szilárdabb alattalói hűséggel. S hogy a nemzet és trón közt a kapocs szilárdabb, bensőbbé lett, mint a legalkotmányosabb államokban, s hogy az uralkodó család és a nemzet közti viszonyra a költészet lehelte zománczát, ezt előidézte egy felséges asszony. Előidézte a királyné.

S őseink nem ok nélkül escelekedtek, midőn kiváló fontosságot tulajdonítottak az uralkodó nejének. A törvény legfőbb őre a király. A kegyelem legfőbb forrása a királyné. A király oszt igazságot, a királyné kegyelmet. A magyar királyné a játékony nemű a trón oldalán, s a nemzet felett.

S most a trón mellett nem egy, hanem két geniusz fog állni. Két felséges asszony. Két őrző angyal. Ez a trón, és a nemzet jól meg lesz őrizve.

Ez az új kapocs azonban kétségkívül növelni fogja a Belgium és Ausztria-Magyarország közti barátságot. Belgium az alkotmányosság legkisebb, Ausztria-Magyarország alkotmányosság legnagyobb mintáallama a continensen. Csak ketten valóban alkotmányosak és parlamentárisak a csatornán innét. Midőn most ekként e két állam bensőbbben egyesül, az alkotmányosság szü-

vetkezik Európa közepén, egy példát adjon a többi államoknak. Ha van politikai jelentősége a trónörökös házasságának, ugy csak azon jelentősége van, hogy a szabadság eszméi keringésének Belgium és Ausztria-Magyarország közt, tágasabb utat nyitott.

Ezért igérkezik minden tekintetben áldásosnak azon frigy, melyre Magyarország jövődöbeli királya, a trónörökös fog lépni.

Isten áldása legyen e frigyen. A nemzet áldása mindenesetre rajta lesz!

A „Hon“ írja: A nihilismus már nemcsak odahaza, Oroszországban veri meg a cárizmust és tőri meg ennek nimbusát, hanem a külföldön, külpolitikában s a diplomaciában is ugyanezt teszi.

Ott van a Hartmann-ügy. A párisi orosz nagykövét Orlov herceg s maga a muszka kormány gőzerővel dolgoztak azon, hogy kicsikarják a francia kormány kezéből Hartmann nihilistát. A muszka kormány extratanúkat küldött Muszkaországból Parisba, kik vádlottára valljanak s az ez iránti tárgyalások megindítása elején Orlov herceg szépen körülírt szavakban azzal is fenyegetőzött, hogy ha a Freycinet-kormány ki nem szolgáltatja azt az embert, ki a cáz élete ellen agyarkodott, hát akkor így meg úgy — megszakítja Franciaországgal a diplomáciai összeköttetést, melyet ezután csak egy igénytelen diplomáciai ágens fogna közvetíteni.

Nem használt semmit.

S hogy az orosz követelés épen nem volt a francia kormány nyére, mutatja az a mód is melylyel Hartmann világgá eresztí. A francia kormány oly módon ad túl rajta, hogy oda szállítja a La Manche-csatorna egyik kikötőjébe, honnan aztán isten hírelve szerencsésen elmenekülhet — Angliába.

No az angol kormánynál aztán kopogtat-hat Gortsakoff herceg Hartman kiadásáért! Épen jó helyen fog kopogtatni. —

Sokaig fogják még Pétervárott nyalogatni ezt a sebet, ezt az ekletás vereséget, melyet méltán lehetne diplomáciai Plevnának nevezni.

Oroszország ma annyira izolálva, lenézve, fitymálva, számba se véve s oly minden tekintély és nimbusz nélkül áll ott, mint a kontinensnek egyetlenegy állama sem, még a legjelentéktelenebbeket sem véve ki.

Az „Egyetértés“ írja: Egy nevezetes epizod nyert szerencsés befejezést az európai nemzetközi politikában. Szerencsésnek mondjuk a befejezést, épen mert az epizod minden nevezetessége daczára is csak epizod, mellékes esemény maradt és nem szült semmi lényeges hatást a nemzetközi viszonyokban.

Az orosz kormány az elfogott Hartmannak közönséges büntetés, ezimén kiadását követezte.

A francia kormány a fejedelem gyilkossági merénylettel vádolt Hartmann orosz hóhérainak ki nem szolgáltatása. Ez minden szabad gondolkodású ember keblében csak a legteljesebb meglepődést keltette. De nagyon lehet kétkedni, hogy helyes-e az eljárás és a mód, melyet a francia kormány a ki nem adatás indoklásában követett.

Némi szegényt kell éreznünk a francia köztársaságért, hogy nem állott egészen ez emberies felvilágosult álláspontra és nem a nagy elvet, hanem csak a politikai oportunitást választotta zsinórmértékül. A francia kormány indoklásában csak a büntényt nem tartja bebizonyítottnak és a menédkjogot mindenkép megsértette azzal, hogy Hartmannnak, ki a köztársaság szabad intézményei alatt keresett nyáglel-kül védelmet, kiutasítását rendelte el.

Ugy látszik, az a gondolat vezérelte őket, hogy ez ügyben előbb jó francziáknak lenniök, kik hazájuk külpolitikai érdekeit tartják szemmel, mint igaz köztársasági férfiaknak, kik az elvek tisztaságát szeplőtlenül megóvják. És mi mindenesetre örömdeni akarunk rajta, hogy ez új példában a művelt Európa ismét bizonyoságot tett a tizenkilencedik század humanizmusának egyik legszebb és legnemesebb vívmányáról.

A „Pesti Napló“ írja: Rudolf trónörökös és Stefánia belga királykisasszony házasságát örömteljes szerencsekívánatokkal fogadja a hű magyar nemzet.

Hódoló tisztelettel kívánunk tartós boldogságot az ifjú jegyeseknek; adja Isten, hogy az élet bánatát soha ne érezzék, hogy szerelmüket családi örömek s uralkodásukat fényes siker és népeik szeretete kísérjék.

Jobb választást, a magyar nemzetnek inkább kedvére valót Rudolf trónörökös ő fensége nem is tehetett volna ennél. Tudjuk, hogy csak saját szíve sugallatát követte, midőn nem másnak, midőn épen a fiatal belga hercegnőnek kezét kérte meg; de ez csak egy okkal több, hogy lelkünk melyből üdvözöljük e házasságot, mely a mily váratlanul jött, minden kívánságainkat egyszerre teljesíti. Vett volna el bárkit, mi Magyarország leendő királynéját legmelegebb rokonszenvvel fogadtuk volna s a trónörökös és majdan fejedelmünk család boldogságát mindenha szívből kívántuk volna: de ha nem csak az állást és dynasztikus érzelmeink sugallatát tekintjük, ha szívünk dobanásait hallgatjuk, azt kell mondanunk, hogy ugy éreztük, mintha soha mást, kedvesebbet Rudolf trónörökös nem ve-

hetett volna feleségül, hogy Magyarország királyi várába vezesse, mint Stefánia hercegnőt, a belga király leányát, felejtethetlen József nádorunk édes unokáját.

A boldog kis menyasszony nem is sejtí, hogy félénk beleegyezésének igen szavával nem csak egy szívet nyert meg magának, de milliót; nem csak egy kedves ifjut boldogított, de egy-szersmind egy egész nemzetet, a magyart. Két szembe nézett, hogyha nézhetett, s ezeknek ajándékozott egy pillantással egy birodalommal felérő üdvösséget: de midőn ezen egyetlen pillantással meghódított magának egy királyfít, meghódított két országot magának és sok millió népet.

Mondják neki, hogy császárné fog lenni, hogy Bécsben nagy palotában fog lakni, hogy sok urak és asszonyok fognak neki szolgálni: ő csak azt kérdi, fogja-e ura őket szeretni s a feleletet megkapja rögtön. Engedje meg, hogy nem zavarva boldogságának merengését, elmondjuk neki, hogy Bécsben a kastély nagyobb, mint Budán a királyi várak, Schönbrunn s Laxenburg szebb, mint Gödöllő vagy Alesuth, az őr nép is Bécsben módosabb: de ugy vagy jobban sehol a világon nem fogják őt szeretni, mint Magyarországon.

Ha tehát szerelme egyetlen percét el tudja ragadni, s szeretetéből egy percet szentel nekünk magyaroknak, — kik ne legytünk neki idegenek soha, mert a mikor azok leszünk, boldogtalanok leszünk s hogy lehetne ő akkor boldog — legyen meggyőződve, hogy egy kis szeretet az ő szívéből lángoló szeretetre gyújtja egész Magyarbont.

Ezért boldogok a királyok és királynék, mert minden érzésüket milliók osztják.

S a királyok szerelme a népek sorsa.

Mindezt a kis menyasszony még nem tudja; csak azt az egyet tudja, hogy szeret és ez elég.

Mert a sz retet azon jogar, melylyel a királynék uralkodnak.

Jótekonysági bazar.

Ismét egy szép eszme, mely életet nyert. Gr. Schweinitz Gyula gratulálhat magának s a kolozsvári négyelet örvendhet a győnyűri sikernek.

A kolozsvári közönség és benne mi csak a legnagyobb elragadtatással beszélhet mindarról, mit a városi redoute egy élő-képben felmutat.

Tegnap nyílt meg a jótékonyági bazar.

Mi az a bazar?

A redoute termében kerekén igen csinos schweiczi, renaissance és mór stílyban festett kiscsiny boltok épültek. De ez még semmi.

A boltok telve hazai szivarokkal, hazai porcellánművekkel, Kolozsvárt készített fényképekkel, háromszéki székelő pogácsával, gyöngéd női kezek által itthon készített apró cseccbecsekkel, a háromszéki szövőde készítményeivel, a b.-hunyadi gyermekjáték-tanműhely gyermekeinek munkáival, székelő-kereszturi szép faragványokkal. Szóval egy csinos erdélyi házipar-kiállítás. És ez már valami.

De a boltokban Kolozsvár legszebb hölgyei árusítják a cikkeket, ugyan ők a termekben szerteszét friss élő virágot árulnak, a buffet-ben ők szolgálnak, egytől-egyik különböző erdélyi népművelésben; torozkai, esikmegei, hátszegi, abrubányai, brassyvidéki, kalotaszegi, kuküllómentti, háromszéki, kiskapusi, tekei, szászvárosi, havasalyi, sajómenti, magyar, román, szász és székelő népviseletekben. És ez már több a semminél, nagyobb a valaminél és szebb mindannál, a amit csak eddig megévesaró látott.

Már magában elragadó látvány Kolozsvárnak legszebb lányait és nőit egy csoportban pillantani meg. De a mi lelkesedésbe hozná a kiadott szíveket és, az a mély, őseredeti költészet hatalmas ereje, a mi ezen népviseletekből beszél. Egy új világ ez, tele hódító bájjal, magában hordva a havasok és csöndes andalgó völgyek virányát, Erdély égne nyúló bérceinek, öreg vadfenyveseinek, szikláról-sziklára esörtött patakjainak, édesen mosolygó völgyek keblén andalodó kanyargó folyóinak, a havasi kúrtnek és a pásztor úrúrájának, a román ifjú bánatos dalának, a székelő életkedvének: o kicsiny szép föld-darab népe szerelmének, az ábrándozó teremő léleknek minden fantasiáját és poeziását, egy a mint századokkal előbb a lángele azokat megteremté.

Sokszor emlegetök, hogy a megbűvölő, lángrobbantó erő, a mely a magyar népdalban nyilvánul s diadalmasan járta be már is a világot épen úgy nyilvánul a népviselet költészetében, de ez állítás igazságáról, egy mint ma, eddig meg nem bizonyosodánk. Mennyi őserő, mennyi meglepő hajlás és fordulat, mily gyönyörű összhangja a színeknek, bámulatos változatosság! valóságos dallam a sugár női ternetre tapadva; hol esőndesen lejtő, ropogósan és vidáman ezikornyázó, bánatosan omló hullámzatok közé rejtőzködő, szóval minden részében szép és bennünket legalább, mélyen megható.

Azt veti szemére a népviseletnek a köznapiság, hogy ríktók és ellentétesek színei,

Igy csak a rossz izlés beszélhet.

Hiszen újabban az aesthetikusok és műépitészek kénytelenek voltak a classicismus nevében egész természet indítani a modern divat azon kiállhatatlan szokása ellen, hogy csak halvány és a színek keverékéből álló különböző szintelen színeket hajhász. A régi görög, kitől építészetet és szobrászatot tanultunk, nem átalította stílyban maig feltörlőhatatlan templomainak külső ékítményeit is ríktó vörös és égszínké színekkel festeni be. Igaz ugyan, hogy ezt csak még a műizlésben legmagasabb fokon álló müncheniek merték a hatalmas Propyleiken utáncsinálni, de a hol színekre volt és van szükség, a finom érzékl classicismus csak tiszta színeket használhat. Így festettek Raphaelen kezdve a világ legnagyobb művészei s a ki például a kolozsvári Bazárban a roppant sok között csak b. Borne-missza Anna hétfalusi román nyakékjét tekinti meg, meggyőződhetik róla, hogy egymással elentétes színek mily megkapó harmóniát hoznak létre. Ne tanítsa a divat a szírvány teremőjét izlésre!

Visszatérve a görögöktől a kolozsvári bazárba, a hová még különben is többször vissza kell még térnünk, ezúttal szárazon megemlítjük, hogy „A hamis székelő leányhoz“ címzett boltban gr. Toldalagi Elize torozkói, Szabó Adrienne csiki székelő jelmezben; „A szép szász leányhoz“ címzett boltban özv. Lónyai Tivadarné „bolgárszegi román, dr. Török Istvánné székelő népviseletben; „A ragyogó csillagnál“ Kendefi Klára román, „A bájos román nőhöz“ címzett sátorban gr. Toldalagi Eszter keredi, (küküllómenti), Merza Mari hátszegi román jelmezben, „A csinos magyar menyecské“-nél Baloghné, mint finom Rózi, b. Wesselényi Sarolta kalotaszegi öltözetben, „A Drágaderoszs szírvánál“ Kallai Clarisse tekei szász nő, Gurzó Etelka kalotaszegi jelmezben, „A maroszéki piros Paris“-nál gr. Bethlen Sarolta, mint szászvárosi menyasszony, „A pogácsa szírvánál“, Tisza Etelka, mint prázsmári szász asszony, „A rózsaszín macskánál“ b. Wesselényi Margit, mint hétfalusi román nő, és Aubin Clarisse román jelmezben, Vajda Ida zalatnai román jelmezben sz.-keresztúri faragványokat, „A hamis fényképészőznél“ Hercegi Lila sajómenti román jelmezben fényképeket árulnak. Ezen kívül Tisza Jolán kalotaszegi, Rauscher Irén havasi cigány, Gábor Irén oláh cigány, gr. Csáky Rózi kiskapusi, Foly Adél hunyadi, gr. Bethlen Olivia kalotaszegi, b. Kemény Endréné román, Tisza Ilona torozkai asszony, Vörös Sándorné kalotaszegi asszony-jelmezekben virágot árulnak vagy a buffet-ben hódítják meg szolgálatkészségükkel a látogatót. Ha ugyan anyni elbájoló jelenség között és most a redoutban felébredt életvidorság, sürgős-forgás között feljegyezhetünk mind neveiket.

Tegnap délután b. Bánffy György tüzről pattant, páratlanul magyaros zongorajátéka s Baloghné asszony szép népdalai emelték valóban a szép keretbe illően az erdélyi eredetiségek diadalát.

A bazar az eddigi terv szerint csak két nap lesz még nyitva, de a közöbajnak engedve, a négyelet bizonyára megtöltja ezt még pár nappal. Ez esetben különösen ajánljuk a vidéki közönségnek is, hogy ne mulassza el e rendkívüli látványt, fáradsága bővön meg lesz jutalmazva.

A bazárban különben mindennek szigorúan megsabott és illő ára van. A 30 kros belépti jegynek s legfőlebb egy 30 kros élő virágoskornak az aran bárki szerezhethet magának egy emlékeztet délutánt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

BALZAC.

Rogeaard Ágost

20-dik fölolvásása.

Balzac a legtermékenyebb francia regényíró s a nők kedvence; egyzersmind beható bírálója a társadalomnak, ostorozója hibáinak, tévedéseinek, melyeknek okait a törvényekben, megállapított rendszabályokban keresi.

Már a 17-ik században írtak regényeket, melyekben a társadalom sötét oldala van feltüntetve, de mint létező s javíthatatlan rossz, melynek okait fűrkészni s a belőle származó bajokat gyógyítani csak a 19-ik század komoly irányú regény-irodalmának jutott részül. Ez irodalom egyik legkiválóbb bajnoka volt Balzac, noha tán akarataán s tudtán kívül, csak hogy alakját jobban jellemezhesse, lett társadalmi bírálóvá, orvosossá, a minők teljes öntudattal és akarattal voltak Soulié és „az ördög naplója“, Sue „a párisi titkok“ és „a nép titkai“ szerzője. Ez utóbbi ismeretlenebb az elsőnél, mert nem jelenhetvén meg Frankonban, nem terjedhetett el eléggé, pedig kiváló értékű munka. Ilyen öntudatos társadalom bírálók még Hugo, „a nyomorultak“, „a nevető ember“ „93“ című s több más műveivel, Sand, a pásztortiakat kivéve minden regényével, ifj. Dumas, Monier, Reybaud. Ercmann, — Chatrian, Vigny, a katonai és irodalmi nyomorok rajzolója, az ismeretlen, a ki „az átkozott“ című műben a papi élet sötét rejtelmeit ecseteli X. abbé név alatt, Zola Emil és többen.

Balzac nem egy könnyen tett szert hírnevére, sokáig kelle érte küzdenie; őt is tildőzte az írók balsorsa, a melyet „az irodalmi élet pokla”-nak nevez, az ismeretlenség, a kiadók elutasító hidegsége, a mely annyi lángész útjába gördít akadályokat, de végre legyőzte, fényszen legyőzte azokat, mert 1840-ig 97 teljes munkája jelent meg, kivéve 12 első, kezdetleges regényt. E számadatok bizonyosságai Balzac termékenysége, a ki ezeken kívül még egész halom hírlapi cikket, apróbb elbeszélést, rajzot stb. írt, és ezt másoló, titkár segélye nélkül.

Balzac szegény nemesi család ivadéka. Neve Honoré s nem tévesztendő össze egy más Balzaccal Guez nevtel, a ki szintén jó író, de még rokona sem. Midőn mint ifjú beállott nyomdásznak, elhagyta neve elől a „de” szót, melyet működése fénykorában újra felvett, mint ama másodszülött nemes ifjak letették kardjait, midőn a kereskedelem terére léptek, hogy onnan kilépve, kettős dicsőséggel övezzék magukra. Toursban született 1799-ben és meghalt Párisban 1850-ben, meglehetősen korán, kivált rendkívüli munkásságát tekintve, élete elég rövidnek mondható.

Azon nehéz feladat jutott volt neki, hogy nemesak leközölje a nyomort s állást teremtsen magának a világban irodalmi működése által, de még hogy egy reá nézve nagyon terhelő 200,000 francnyi adósságot is törlesszen. Nagy feladat, melynek megoldásához csak is egy csomó tudott, egy akó tinta, s egy baál papír áll rendelkezésére, mondja Balzac maga. És ő, az igaz, rendkívüli küzdelmek árán, de mégis megoldta; Frankhon elismerte tehetségeit s annyira jutalmazta, hogy terheitől szabadulva, 6000 később 12,000 franc évi jövedelemhez jutott, a mi magában véve nem épen valami sok. — Különleg kicsiny, gömbölyded ember volt, sima, kedélyes arczezal, hanyagul öltözködött s hosszu kabátjában szerzeteshez hasonlított; azonban kicsiny, de fénylő szemei ellenállhatlan bájjal bírtak, talán ama dejes hatalom lakott tekintetében, melylyel annyira szereti alakjait felruházni, vagy társalgásának elragadó kelleme tette azzá? elég hogy ellenállhatlan volt s a nők el voltak általa ragadtatva.

Miként ő maga bevallja, nővére, Surville asszonyhoz írott leveleiben, két czélja volt életének: a dicsőség és a szerelm. „Nagy tűz ütött ki Lesdiguière utcájában” írja eme kedvenc nővérenek „nagy tűz, melyet Páris összes titzóltói nem képesek kioltani. Egy szegény ifjú ember fejét emésztje e tűz, a szerelm tűze egy szép asszony miatt, kinek neve: dicsőség!” Ilyen, kissé bizzar szellem ömlik el művein, melyeknek becsét érzi, bevallja, a mi többször kitűnik szavaiból. „Kisértsétek meg, írjatok Balzacot” mondja bírálóinak. „Érzem, hogy lángész kezdke lenni” mondja tovább. Összes műveit „az emberiség comedijá”-nak nevezi s ennél találabb nevet alig lehetne azoknak adni. Élet, valódi élet van festve regényeiben, élet jó és rossz, szép és rút oldalai. Ellenkezőleg más írókkal, a kik újabbnál újabb jellemek, alakok feltűntetésében keresik a dicsőséget, Balzac alakjai nagyon hasonlítanak egymáshoz, sőt gyakran úgy véli az olvasó, hogy egy és ugyanazon jól ismert alakot lát különböző neveket alant maga előtt. Némelyeknek tetszik, hogy eme tagadhatatlanul igaz, életből vett alakokkal többször találkozhat, mások elítélik érte, marionetteknek nevezik azokat, melyeket előránt, ha szükség van rájuk.

Hogy nyomasztó pénzzavarából meneküljön mindenféle vállalatokba kezdett, melyek valamennyien megbuktak. Nyomdát állított, betűket öntetett, új papírt talált fel, kereskedett sardíniai bányarészenyekkel, sőt borral, tejjel, zöldséggel, gyümölccsel. Egy diófáját 17 féleképen akarta értékesíteni, eladván fáját, gyökereit, leveleit, gyümölccseit s még isten tudja mi mindent. De azért a szerencse mégis az irodalom útján jött feléje, mert minden máson találkozott egy-egy furfangos egyénnel, a ki találmányait saját maga számára zsebelte ki. Nevezetesebb regényei: „Az utolsó Chouan”, „Jelenetek a mindennapi életből”, „Goriot apó”, „Grandet Eugenia”, „Firmianiné”, „Vautrain”, „Séraphita”, „A völgy liljoma”, „A divathölgy fénykora és nyomora”, „Bohókás történetek” (Bocaccio utánzása) s még számtalan mások.

Mindezeken erőteljes nyelvezet, határozott irány nyilvánul, élénk valódi színezet bájolja el a szemet s az érzést utánozhatlan szellem lengi át. Látszik, hogy szeretettel, szenvedéllyel karolja fel pályáját, hogy mindazt a mit leírt, személyesen ismeri. Egy bakót akarván festeni, megismerkedik a párisi hölgyekkel; mások egy állatszeliiditvel köt barátságot, vagy hosszú társalgásba ereszkedik egy Vidoc nevtű rendőrkémlel, a ki tolvaj volt azelőtt. Képes volt hosszú utakat tenni egy-egy hely pontos leírására végett. Az ember szintgy csodálkozik, hogyan találhat mindenre időt rendkívüli nagy munkássága közepett, mert Balzac rendkívüli sokat, s nehezen dolgozott, olykor 11-szer újra írta javította munkáját s folyton zaklató pénzügyeit rendezendő, éjjel-nappal írt, dolgozott. A regényeknek tárczában való kiadása is sok nehézséget okozott neki, sokat ártott regényeinek; csak is az egész hátrányára szolgál a részekre való szakítás s annak megfigyelése, hogy minden

kis résznek meg legyen a maga érdeke, végén esattanos hatása. Nem lehet csodálni, ha eszméi olykor zavarosak, mint a júliusi forradalom társadalmá, melyben születtek, ha nem bír határozott véleménynyel s bár royalistának s katholicusnak vallja magát az absolutizmus dicsőítője, s Bossuet, Napoleon korát ohajtja vissza, forradalmi eszmékben kapható: olykor hitetlen, mások bölcselkedő, vagy materialista, a ki azt hirdeti, hogy miben sem lehet binni, migsem tül-főlől a lélek hallhatatlanságáról beszél. Reá nézve a társadalom rejtett bűnök tanyája, ezer baj kútforrása, melyeket felmutat, de gyógyírt nem keres, bár olykor talál rájuk. Állatseregletnek nevezi az emberiséget, melyben a főszerep a rókának s a tyúknak jutott, hol szüntelenül az egyiknek tildőztetése s a másiknak tildőzése játsz a főszerepet; találó képek, de sötét alapra festve, a kétségbeesés irodalma, a mint némelyek nevezik, előadó szerint az irodalmi ipartűzés egy nemé.

Nulla.

(Vége köv.)

A magyar tudományos akadémia második (történelmi) osztálya má d. u 6 órákor Pauler Tivadar elnökle alatt ülést tartott. Thaly Kálmán értekezett Ocskay László átpártolásáról. A felolvasás részlete egy terjedelmesebb Ocskayról szóló monographiának, mely a történelmi bizottság megbízásából most van sajtó alatt. Ocskay II. Rákóczy Ferenc dandárnoka világszerte ismert s rendkívüli kalandos életű bajnok volt. Thaly bővebben előadja Beresényi és Ocskaynak az 1707 és előző években Pálffy János eszásári hadvezér ellen viselt háborút, majd az 1708-ikét, melynek egyik harcában aug. 26-án — miután a császártól kegyelmet és ezredesi rangot nyert — átpártolt a labanczokhoz, később azonban a nemzis karja utól érte, mert az osztrákok a legalcasnyitöbb módon bántak vele s a kurucok ellen intézett szerencsétlen hadjárata közben elfogatván, Érsekújvár piacán lefejeztetett. Utánna György Endre levelező tag tartotta székfoglalóját. A cath. eredet rendszere a skót bankoknál czimen, ismertetvén előzetesen a skót bankok népesség szerinti elterjedésének statisztikai kimutatását, valamint azok belservesztetét.

Kivonat a „Budapesti Közlöny”-ből.

Árverések. Máis Mihaiu 600 ft 35 kr-ra becsült ing. 1880. apr. 21-én, a kolozsvári tkvi hatóságnál. Muntean György 347 ft-ra becsült ing. 1880. mar. 20-án a kiscsúri községi íródában, Fatu Nikolae 460 ft-ra becsült ing. 1880. mar. 16-án az alezainai községi íródában, Kozsa Kálmán 8121 ft 7 kr-ra becsült ing. 1880. mar. 24-én az erzsébetvárosi tkvi hatóságnál, Bogdán Jakab 600 ft-ra becsült ing. 1880. mar. 24-én a gy.-sz.-miklósi tkvi hatóságnál, Herlea Iste 2444 ft 66 kr-ra becsült ing. 1880. mar. 24-én Felkenyérben, Kabós Ernő 2283 ft-ra becsült ing. 1880. apr. 10-én M.-Győr-Ménfőcsanak, Bokor Márton 676 ft-ra becsült ing. mar. 27-én a b.-hunyadi tkvi hatóságnál árvereztetni fognak.

Pályázat. A beszerzői tiszoknál 500 ft fizetés és 100 ft lakbérrel javadalmazott aljegyzői állomásra pályázat hirdettetik.

APRÓ PUSKATÜZ.

A pénzügyminiszternek hallomás szerint tudomására jöven, hogy Kolozsvárt az utóbbi napokban mily hallatlan fokra emelkedett a k o s z o r u t e r m e l é s és tekintre az emberek számát, a kik a kolozsvári agyonkoszoruzások után e dicsőségre még a hazában joggal igényt tarthatnak, javaslatot szándékozik benyújtani a házának a k o s z o r u t a d ó r ó l, s ez új adómentől, tekintve, hogy Kolozsvár az ország példaadó városai közé sorozható, az államháztartási mérleg jelentékeny emelkedését várja.

A helybeli tisztikar, ugy halljuk, lemondott a k o s z o r u e s t é l y e k tartásáról, miután a kolozsvári közönség esténként a színházban maga rendezi azokat.

A kolozsvári színház kapuján olvasható lesz nemskókára a következő falragasz: „G a z d á k n a k ! K i t ű n ő t a k a r m á n y k a p h a t ó m á z s a s z á m r a m i n d e n e l ő a d á s u t á n , h a l l a t l a n u l o l s ó á r o n ! G a z d a s s z o n y o k n a k ! F ő z e l é k h e z v a l ó f r i s s b a b é r l e v é l n a g y m e n n y i s é g b e n e l a d ó 5 0 s z á z a l é k k a l o l s ó b b a n a b o l t i á r n á l .”

Ö. Tudja-e mi különbség van a kolozsvári ifjuság és a k o s z o r u s k ö l t ő k között. É n . S o k l e h e t , d e ő n m é g i s m i t g o n d o l ? Ö. Hát a k o s z o r u s k ö l t ő k m i n d i g a b b ó l k ö l t e n e k , a m i n e k i k v a n : h i v a t á s b ó l v e r s e k e t k ö l t e n e k , h o g y k o s z o r u t k a p j a n a k , s a k ö z ö n s é g m e g k o s z o r u z z a ő k e t , h o g y p é n z t k ö l t h e s s e n e k . A k o l o z s v á r i i f j u s á g p e d i g a b b ó l k ö l t a m i n e k i n e s : p é n z t k ö l t , h o g y k o s z o r u t a d h a s s o n , s h a v e r s e t k ö l t , a k ö z ö n s é g t ő l s e p é n z t , s e k o s z o r u t n e m k a p .

Ö. Hallotta-e mi történt kedden este a színházban.

É n . H o g y n e , m i k o r a z e g é s z v á r o s b e s z é l r ó l a . M o n d j á k , h o g y a z e s t h ő s n ő j é t é r t k i t ű n t ő t é s m e l l e t t v a l a m e l y f ő l g o d n o t b é r e n e z e k b o -

szantó botrányt műveltek, jelenetekben, midőn lélekzet visszafolyva nézte a közönség a jutalmazottnak szép játékát, neveletlenül közbe röhögtek, a darabban a lakoma akusára egy volt-at ordítottak, nagyokat köhögtek, Gyenest, tagadatlatlanul találó hasonlattal, „Egyenes” néven hívták ki, sőt a nagyszámú koszuu között hagymát is dobtak volna a színpadra. Annyi bizonyos, hogy ha én rendőrőrnök volnék, hivatkozva az illetőknek utóbbi cselekedetük által csallhatatlannal elárult m o k á n y v o l t k a r a , m e g h i v n á m ő k e t a h ű v ő r s e e b é d r e s m i n d m e g e t t e m v e l ő k a h a g y m á t , m i t l e d o b t a k .

NAPI HIREK.

Helyi hírek.

— **Vidor Pál** tegnap (márc. 10.) a Cornevillei harangkobban; ebben a kedvelt szép operettbeu lépett föl; másodsor színpadunkon, egészen tele ház előtt. A közönség, melynek nagyobb részét a vásárra begyűlt vidékiek képezték, ismét nagy tetszéssel fogadta a fővárosi vendéget, ki Henryt énekelte nagyon szépen. Minden nagyobb áriáját zafjösen megtapsolták s az első felvonásbeli szép keringőt meg is tűráztatták. Vidor e szerepben épen oly izléses mint mielt operett-énekesként mutatta be magát, ki könnyed finumsággal s erőteljes kifejezéssel játszik és énekel. Az est többi szereplői közt Pálmai Ilka (Serpolette), Németh (Grenicheux) és Kassai (városbíró) az operettes könnyedséget és élénkséget néha gyermekes és izléstelen túlságoskodásba vitték át, mintha bizony kedélyeskedés és játszásig egyjelentőségt volna: ugrálkodással, kirjantással, zajongással vagy vásott gyerekhez illő folytonos taszigalozással. Hja! az eféle „művészetekkel” jobban és többször lehet a karzaton hangos derűtséget kelteni, mint egyszerű, izletes ábrázolással!

— **A Hillária** dalegylet folyó évi február hó 7-én tartott dalegyület beletpi jegyei megváltása alkalmával tek. Benigni Sámuel ur és neje 3 ftót., tek. Barcsai Jánosné urnő 1 forintot feletlűfizetni szivesek levén, mely összegek a pénzár javára beszámítva is lettek, fogadják a nemes szívű adományozók köszönetnyilvánításunkat. A választmány nevében: G r o i s z Károly, elnök, Szilágyi Károly, titkár.

— **A kolozsvári határ** rendezése tárgyában Simon Elek polgármester tudvalevőleg egy autonomius alapokra fektetett javaslatot dolgozott ki. E javaslat, városi bizottság határozatából, illetékes tárgyalás s ehöz képest a határrendezés keresztűlvi tele czéljából egy értekeztet elé terjesztetett, mely még a múlt évi december 27-én hivatott volt egybe a gazdaközönség köréből. Akkoriban az értekeztet minden eredmény nélkül oszlott szét s már szinte le kellett mondani arról, hogy gazdaközönségünk a határrendezés s az ezzel kapcsolatos al-lattenyésztes érdekében önkormányzatilag képes legyen valamire. Azonban szerencsére gazdánk jobb belátásra jöttek; felfogták, hogy a legfontosabb érdekeiket előmozdító eme mélyreható kérdésért ő k maguk hivatnak legelső sorban felkarolni s megoldásra juttatni. E meggyőződéstől indítva, közelebbről a gazdaközönség köréből egy küldöttség kereste föl a polgármester urat, s fölérkénv őt, hogy vegye ismét kezébe az ügyet, egy újabb javaslatot nyújtott át neki a határrendezés kérdésében. Erre a polgármester a múlt vasárnap (március 7.) gazdáink értekeztetire hivta össze a Torna-Vivodába. A népes értekeztet Csulak Dánielt elnöknek, Kondász Ferencet jegyzőnek választván, egy 18 tagu bizottságot alakított, melynek feladata: a már előterjesztett két javaslat alapján megfelelő tervezetet dolgozni ki a kolozsvári határrendezés tárgyában. Végre-valahára tehát mégis csak nyílna van útve a dolog s reméljük, az illetők tudni fogják, hogy a kiküldetésnek milyen fontos kérdésként megoldása, szabályozása van letéve kezeik közé.

— **Kimutatás** folyó évi febr. 25-én az árva ház javára a nemzeti színházban tartott közvacsora bevételei és kiadásairól. A b e v é t e l . Egyesek adakozása 371 ft 75 kr. Színházi jegyekért 368 ft 60 kr. Déli gyümölcsből 53 ft 53 kr. Borból 158 ft 30 kr. Szivarból 84 ft 10 kr. Czukrástárból 89 ft. Virágból 52 ft 80 kr. Narancsarulásból 77 ft 34 kr. Elárusított étel-itárból 192 ft 84 kr. Pinezőrnőktől 278 ft 49 kr. Felűfizetéséből 11 ft. Bevétel összege 1657 ft 76 kr. — B.) K i a d á s . A színháznak eladott összes jegyek árában — fél osztalék 708 ft 55 kr. Színházi költségek 151 ft 49 kr. Beczők színházi festőnek 5 ft. Pongrácz zenekarának 30 ft. Színlap kihordásért 2 ft 50 kr. A Grand-Café vendéglősnak 97 ft. Miháisi Miminek, csokrok, virágok, kosárért 16 ft 70 kr. Stein nyomdai számlája 20 ft. Narancsok, déli gyümölcsök 48 ft 47 kr. Szivarokért Peielének 21 ft 21 kr. Chiffon asztalok behuzására 10 ft. Somlyai kontója: gyertya, olajok stb. 6 ft 27 kr. Czukrásznak 42 ft 60 kr. Csiky kontója pezsgó stb. 80 ft 30 kr. Huflesz kontója pezsgóért 28 ft 99 kr. Régeninek kibérelt edényekért 9 ft 25 kr. Aprólékos kiadások 7 ft. 60 kr. Kijárónának szokott adomány 4 ft. 703 ft 49 kr. Az 1657 ft 76 kr. bevételekből levonva

703 49 kr. kiadást, marad tiszta jövedelem 954 ft 25 kr. Br. Bornemisza Ignácné, elnök, Szász Domokosné, titkár.

— **A kolozsvári orvos-természettudományi társulat** és az erdélyi muzeumegylet természettudományi szakosztálya 1880. mártius 13-án szombatn délután 5 órákor a városház tanácstermében természettudományi estélyt tart, melyre a t. cz. közönséget tisztelettel meghívja. Tárgy: Gamauf Vilmos: A Phylloxeráról. A titkár.

Hazai hírek.

— **A tanító-vásár.** Aktuszűbő álló József vásár az izraelita okleveles s oklovél nélküli tanítók egész légióját gyűjté össze a fővárosban, hogy alkalmazzatásuk iránt a „vervőkkel” szerződjenek. Rendes tanyájuk az „Orczy-kávéház”, melynek bűzhöd levegőjét reggeltől késő estig szívják s lesik a vásárt. De nemcsak tanítók képezik e valóban középkorias vásár tárgyát, hanem sakterek, papok, kántorok s más szerencsétlen szolgálai a zsidó egyháznak, kik rövid alkalmazzatás után s rendszeren minden ok nélkül eddigi szolgálataikból elbocsátattak.

— **Patti Adélről** Strakosch, a diva sógóra a következőket beszéli el; Adél négy éves volt, midőn először megláttam. Sovány csunya kis fekete gyermek volt, ragyogó szemekkel. Rendkívüli sok fáradságra került, midőn a zongorához akartam kényszeríteni. Sohasem akart játszani, de mindig kért hogy játszam előtte valamit. Sohasem tanulta volna meg a hangjegyet ismerni, ha kétségbeesett eszközöz, nem folydomet. Gyakran le kellett térdelgetnem, s néha ki is kapott, Nem sirt, nem panaszkodott ilyenkor, s látszott, hogy az erő előtt meghajol. A zongorától gyermekkor óta szakadatlanul irtózik; tudvalevő hogy partitúrát sohasem olvas, de azért egy operabetanul három nap alatt. Reggel: midőn fölébred, a mellékszobában elzongoráztatja az egész partitúrát, néhány részt, ismételtet, s három nap alatt a betanult dallamhoz a szöveget kezdi tanulmányozni.

— **Élhalál.** Első Revicse Ungmegyében február 29-ikén temették el Máté György negyedtelkes gazdát, ki éhenhalt saját házában. A községben ő második áldozata az éhségnek. Első áldozatul esett Holezman György, egykor szintén birtokos gazda, ki mindenét eltékozolván, a beköszöntött inségy miatt nem volt képes kol-dalással még csak annyi eleséghez sem jutni, amennyi őt az éhhaláltól megvonta volna.

— **Az árviz Aradon.** Arad városa borzasztó veszedelemtől menekült meg tegnapelőtt. Kis hja volt, hogy Szeged sorsára nem jutott. A katasztrófia már-már bekövetkezett, midőn az utolsó pillanatban megindult a vést hozó jégtorlasz s a város egyelőre megmenekült. Az áradat néhány másodperc alatt több lábat apadt s a veszély most már elmulottnak tekinthető.

— **Bátor asszony.** Balázs Judit magánosan lakó mohácsi asszonyt hétőn virradóra hivatlan vendégek látogatták meg: kamaráját fel-törvén onnan egy zsák burgonyát s más apróságot elvinni akartak. A nő azonban észrevette, felnyitá az ablakot s revolveréből oly szerencsés lövést tett az egyik tolvajra, hogy azt a vér elborította. Erre a lopott jószágot eldobta és ke-reket oldott. A lövésre a szomszédok figyelmesek-ké tétettek s az éjjeli őrk társaságában felke-resesére indultak s kézzre is kerítették mind a hármat.

— **Egy színészről.** Kecsmétről írják, hogy az ott megjelenő helyi lap szerkesztője: Németh Dániel szombatn kardparbaft vitt Beliczay Jónás jogakadémiai tanárral. Németh Dániel oly súlyos sebet szenvedett fején, hogy reménytelen állapotban fekszik. A verekedésre Németh egy hírlapi cikke adott okot, melyben egy Kecsméten vendégszerelő színészéről nem a leghizelgőbben nyilatkozott.

Vegyes hírek.

— **A nihilisták párisban.** A Párisban lakó Murawiew Miklós szent-pétervári föállam-ügysz (unokája a hasonlev hiestábornoknak), ki Hartmann kiadásáért volt Párisban, a nihilisták fenyegették. Két idegen ember jelent meg hoteljében, s oroszul megszólították: „Ön Murawiew Miklós, szent-pétervári föállamügysz?” — „Igen; mivel szolgálhatok?” — „Mi tagja vagyunk a Párisban lakó oroszok forradalmi bizottságának, s tudtára adjuk, hogy megbizátását a legapróbb részletekig ismerjük. E megbizátás gyalázatos. Vigyázzon magára! Ha ön folytatja működését, szerencsétlenség éri!” — Murawiew meglepetve utasítá ki látogatóit, de daozára annak, hogy ezek tutára adták, hogy legközelebb meg fogja kapni halálítéletét, kijelenté, hogy nem fél tőlük.

— **Sándor csár** jubileuma alkalmával néhány szentpétervári színház kissé furcsán viselte magát. A Mihály-színházban, hol franciaia darabokat adnak elő, az igazgatóság „Niniche”-t akarta előadni s később is „Godelot fogadó” s „A la Porte” ezimű bohózatot adott elő s a hymnust nem énekeltek s végül, midőn némi tüntetés történt, a színészek egészen illetlenül viselték magokat. A német színtársulat a jubilaum napján „Lumpacius, a gonosz szellem” ezimű darabot adta elő. Ezzel szemben a nagy színházban a hymnust sokszorososan adták elő.

— **Borzasztó szerencsétlenség** történt

tént múlt csütörtökön a glasgowi vasuti társaság gépházában, hol egy üst szétrepedt. A szerencsétlenség idejében 80 munkás dolgozott a gyárban, kik közül három azonnal, másik három munkás pedig nemskókára meghalt, míg harminczan nehézeket szenvedtek. A robbanás oly erős volt, hogy a szétrepedt üst részzeit 40 lábnyi távolságra hajította el.

— **Megtért bűnös.** Négy év előtt Bécsben merész rablást követtek el. Egy óras Hartel Károly boltját feltörték s mintegy 20,000 forint áru tárgyakat vittek el. A rendőrség erőlyesen kutatta a tetteseket; de eredmény nélkül. Végre a napokban Hartel Károly levelet kapott Szerajevóból, s abban egy rab, neve Jova Nikolajevits azt írja neki, hogy ő volt az, a ki négy év előtt boltját kirabolta. Tettét azóta megbánta s miután a börtönben beteg s a bánat és nyomorúság éjjel-nappal gyötöri őt s tudja, hogy már csak három hónapig élhet: bocsánatot kér az elkövetett gonoszságért. Azt is mondja, hogy az elrabolt tárgyak egy részét visszaadná neki, mert egy pléh-dobozba rejtve elásta Bécsben (a levélben a hely meg is van nevezve) de a szerajevói börtönben tlve ezt nem teheti. — A rendőrség vizsgálatot indít: vajjon a levél igazat mond-e.

CSARNOK.

Ügyvédi honorárium.

Néhány nappal ezelőtt történt egyik közeli vidéki városban. A bíróság egy jámbor parasztot elítelt valami kihágásért három napi fogságra, a mi az atyafinak sehogy sem tetszett.

Elment hát az ügyvédehez, ki már több apró ügyeiben volt képviselője az illető bíróság előtt s előadta, hogy bizony neki rekursus kelendő.

Az ügyvéd kérdést intézett klienséhez, hogy hát van-e valami előleg?

Az atyafi megvakarta fejét s egész alázatosan ezt felelte:

— Bizony prókátor uram, szűken járja most a pénz, hanem ha eltetszenék vállalni az ügyemet — felébe.

Hogy az ügyvédnek el tesszett-e vállalni, arról hallgat az írás.

*

Orvosi összesítés.

Egy vérszegénységben sanyló fiatal aszszonnyal egyre pörült a házi orvosa: hogy miért vesz oly kevés élelmet magához, mint valami madár. Így bizony nem csoda: ha nem tud egy kis erőre kapni.

— De édes orvos úr — szolt közbe az asszonyka kérélöleg, — tehettek-e róla: ha nem tudok sokat enni, mikor nem esik jól.

— Hja, nagysád — válaszolt a doktor — pedig mégis meg kell kísérténie. Tetszik tudni: a liba sem szereti, mikor tömök, de mégis meghizik tőle.

IDEGENEK KOLOZSVÁRTT.

március 9-én.

Pannonia szálloda.

Balogh Konstantin közbizós a Szilágyról. Meidens Ede nagykereskedő Bécsebl. Pekete Márton és Sándor. Bartalics József M.-vásárhelyről. Kontz Lajos M.-Vásárhelyről Vájsz József megyei levéltárnok Nagy-Enyedről. Barha I. közbizós Kékesről. Temesvári Gerő Vasas-Szt.-Iványról. Fuchs Dávid Gy.-fejérvárról. Kardos Ferenc B.-pestről Toláh Sándor Zsukról. Begecsán Pál Balasutról. Moccsán János Zsukról. Ceskon Antal B.-hunyadi. Gajzágó László kereskedő Beszterczéről. Bálint Domokos Zentelkéről.

Biasini szálloda.

Lung Ilyés esperes N.-Sebersől. Dragomán M. ügyvéd Sz.-ujvárról. Egyed János birtokos M.-Egéből. Bodor Bertalan Sz.-ujvárról. Murádi Sándor kereskedő Sz.-ujvárról. Török István orvos Kolozsról. Fülöp Albert haszonbérő Vármezéről. Vajosi Lajos gazdasztisz Brünből. Löbebl Márton kereskedő N.-Váradról. Lörinczi Mihály kereskedő N.-Váradról. Jakobi Jakab birtokos Pánczácseshről.

Nemzeti szálloda.

Brüll Ignác kereskedő N.-Váradról. Betegh Ferenc birtokos Gyéresről. Gr. Spanghy Gerendről. Kraut Ferenc utazó. Br. Kemény Károly. Dr. Rátz ügyvéd Tordáról. Zsombori Lajos birtokos M.-Zsomborról. Novák Gerő tanár Sz.-ujvárról. Rosner J. kereskedő N.-Váradról. Lörinczi J. birtokos Gerendről. Wawrina István ügynök Brünből. Briller Jakab utazó B.-pestről.

Vidor Pál harmadik vendégjátéka

Nemzeti színház.

Bérlet	146-ik szám.
Kolozsvártt, csütörtök 1880. márcz. 11.	
A TOLONCZ.	
Eredeti népszimű, dalokkal 3 felv. Irta Tóth Ede. Rendező Bokodi.	
Kezdete 7 órákor. Vége 10-ko.	

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: **BÉKÉSY KÁROLY.**

NYILTTÉ R.)

Perl József fogorvos

(American Dentist Dr. of Dental Surgery.)
a folyó hó 10-dikére kifizőtt elutazását körülményei következtében elhalasztja e hó végére.

*) E rovat alatt megjelent közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

Nagy raktára mindenemű
gyapju-kelmék-, Cachmir-, Rips-Mohair-,
Luster-, mosóruhakelmék,
Millefleur-, Cretton-, Zephir-, Csipke-
függönyök- és szőnyegeknek
meglepő
OLCSÓ ÁRON.

BÉCSBŐL.

Nagy raktára mindenemű Juta- és Rips
butorkelméknek,
len- és fejjerneműeknek.
Férfi- és női inggallérok, franczia, leg-
ujabb Lavalliere és ezer más czikk
meglepő
OLCSÓ ÁRON.

HIRSCH S. & Comp árúcsarnok Bécs. Mariahilfer utcza Nr. 1. (A gabnapiacz sarkán.)

Olvasóinkhoz!

Már a mult esztendőben tudatta a legtöbb újságban messzeföldön ösmere-
tes árúcsarnoka a Hirsch S. és társa ház-
nak, hogy tűzlehelységeit **megnagyob-**
bitotta s a rendkívüli kereslet miatt
szükségét látta a székvárosban több **fiók-**
intézetet állítani fel.

Most a cég azon **sensatiós** és
kizárólag a **távolabbi vásárlókat** ér-
deklő **újítást** közzölheti, hogy 10 forintot
meghaladó megrendeléseket **változtatla-**
nul olcsó áron és mostantól kezdve

franco és költség- mentesen

bárhová szállítja.

Az ezáltal felajánlott előny igen je-
lentékeny, mivel a portékának a postadij
által való **megdrágulása** tökéletesen meg-
szűnik és a postai csomag szállítási
díjának kifizetése által a Hirsch
S. & társától vásárolt áruk az osztrák-
magyar monarchia legtávolabbi tartomá-
nyaiban is épen olyan olcsókká
lesznek, mint a bécsi vásárlókra
nézve.

Ragaszkodva azon alapelvhez, hogy
az árak rendkívüli olcsósága mellett csak
jó árut szolgáltatassunk és hűségesen az
üzleti jelszóhoz: „solid és reel“, mi-
nek a cég **általános keresettségét**,
sőt azon megtiszteltetést köszöni, hogy
évek óta a legmagasabb udvar-
részéről tekintélyes megbíza-
tásokkal lett kitüntetve — ezen
cég annál könnyebben túlszárnyal min-
den versenyt, mivel csak **kézpénzzel**
vásárol be és ennek következtében **min-**
den másnál sokkal olcsóbban jut a
czikkekekhez.

Végül minden oldalú tájékozás
végett különösen figyelmeztettünk, hogy
új berendezés következtében az árúcsar-
nokhoz és fióküzleteihez intézett min-
den megrendelés csak az arra beren-
dezett nagy kiadó-helyiségekben Hirsch
S. & társánál Mariahilferstrasse N. 1.
összpontosítottak és eszközöltetnek.

Egy kisebb próbamegrendelésből
bárki meggyőződhetik a czikkekek kettő-
minőségéről és különös olcsóságáról, any-
nyival is inkább, mivel nem tetsző czik-
kek visszavételnek vagy kicseréltetnek.
Szíves megrendelések **utánvétellel**

gyorsan teljesítettnek és mintagyűjte-
mények **árjegyzékek** mellett ingyen
és franco bárhová küldetnek

HIRSCH S. & Co.

árúcsarnoka által

BÉCS

Mariahilferutca Nr. 1.

(A gabnapiacz sarkán.)

Próba-kivonat a fennebbi cég árjegyzékéből.

1 Garnitur elegans Ripstakaró (2 ágytakaró, 1 asztalterítő) ára	8 ft 50 kr.	Legújabb tavaszi és nyári ruhakelmék nők számára óriási választékban, méterenként 35 kr.
1 darab tiznegyed, szép, fehér Piquet ágytakaró, csipkézettel	3 ft 50 kr.	Legújabb finom ruhakelmék nagyobb, de épen oly olcsó árakkal.
1 ötnegyed bőrvászon, la Canefass, Gradl, finom chiffon, harmincz rőfös darabja	7 ft 80 kr.	Hatnegyed szélességű, szép fekete Cachemire per meter 65 kr.
1 férfi utazó plaid, 5 rőf hosszú	5 ft 50 kr.	Hatnegyed szélességű ruha-Cachemir, franczia. Beiges tiszta gyapju, legújabb színekben, per méter 1 ft.
1 női ing vagy corsett, szépen kiállítva	1 ft 05 kr.	1 darab kilencnegyed, fekete, finom Cachemir-kelme, hosszú selyem rojtjal
1 női fűzőváll barna vagy fehér kanál-planeittel	2 ft 50 kr.	1 fekete Moiré-alsóruha
		3 ft — kr.
		2 ft — kr.

Sz. 641—1880.

közig.

Árverési hirdetmény.

Sz. kir. Erzsébetváros tanácsa által közhirrre tétetik, hogy a vá-
rosi közönség tulajdonát képező bor-, szesz- és pálinka áruslási jog
egy bérletben, és a serfőzés és áruslási jog külön 1880. márczius
23-án d. e. 10 órakor a városi tanács helyiségében tartandó közár-
verés útján 1880. évi ápril 1-től 1882. december végéig terjedő
időtartamra haszonbérbe adatik.

A szesz- és pálinka áruslási jog kizárólagos, mert csak a haszon-
bérli szesze vagy pálinkája koresmároltathatik.

Egy évi haszonbérre nézve a borszesz és pálinka áruslási jogért fel-
kiáltási ár 6000 ft., — a serfőzés és áruslásért 400 ft.

Kik az árveréshez szólni akarnak, bánatpénzül készpénzben vagy
börzeérték szerint számítandó állampapírokban az árverés megkezdése
előtt a kikiáltási ár 10 százalékát letenni tartoznak: ezenkívül egyidejűleg
a cautio is leteendő és pedig: készpénzben az évi bér egyszeres összege, in-
gatlanokban az évi bér kétszeres erejéig. Ingatlan cautio tiszta jövedelme és
tehermentessége hiteles okmányokkal igazolandó; ezenkívül előleges nyil-
latkozatot adandó a cautio telekkönyvezhetesére nézve. Ugyanezt kötelesek
teljesíteni azok is, kik zárt ajánlattal kívánnak a haszonbérhez szólni, ille-
tőleg a zárt ajánlatok csak a nyilvános árverés megkezdéséig
fogadtnak el 50 kros bélyeggel ellátottan. — Fekvő cautio elfogadtatik
Erzsébetvárosban, Kis-Küküllőmegye egész területén és ezen megyével
szomszédos megyék területén fekvő birtokokban. A zárt ajánlatokban ki-
jelentendő, hogy a haszonbéri szerződés pontjait teljesen ismeri az ajánl-
kozó és azoknak magát aláveti.

Egyenlő összegű szóbeli ígért és az írásbeli ajánlat közt a szóbeli bír-
elsőbbiséggel. További feltételek a tanácsi irodában megtekinthetők.

Erzsébetváros, 1880. márczius 5.

(102) 2—3

Tompos, m. p.
polgármester.

Joseff Antal, m. p.
aljegyző.

Evő-eszközök

britannia-ezüstből.

Egy birminghami angol gyár megbízása folytán bámulatos olcsó britania-
ezüst eszközök nagy készletben kaphatók csakis

Gutmán A.-nál

Budapesten, dohányutczal 8-dik szám.

A következő evőeszközök, u. m.:

- 6 darab evőkanál
- 6 „ kés valódi angol aczélból,
- 6 „ villa (mindegyik egy darabból),
- 6 „ kávéskanál,
- 1 „ levesmerő-kanál,
- 1 „ tejmerő-kanál,
- 6 „ ezüst tálca.

Összesen 32 darab csakis 5 ft 60 krajczárjával kapható csakis Gutmán
A.-nál, dohányutca 18. szám. (34) 37—52

Videki megrendelések utánvétellel pontosan eszközöltetnek.

OPELIK A.

ajánlja mindenféle hirdetések bel- és külföldi lapokban felvételére az 1858-ban
alapított

HIRDETÉS-KÖZVETITŐ IRODÁJÁT

Bécsben stadt Stubenbastei Nro 2. (A Wollzeile Nro 36 szögleté háza.)

A megbízatások pontos kivitelében biztosítást nyújt ezen osztrák Magyaror-
szágnak illyen vállalatok legöregebb cége általánosan elismert pontossága és
szoliditása által. (32) 26—*

Ar- és költség-jegyzékek ingyen s bérmentesen küldetnek meg.

A kalotaszegi takarékpénztár

évi

RENDES KÖZGYÜLÉSE

1880. márczius hó 7-én d. u. 3 órakor nem tarthatván meg, a
közgyűlés

f. márczius hó 14-én d. u. 3 órakor
a kalotaszegi Casino nagytermében

fog megtartatni, melyre a t. részvényesek azon figyelmeztetéssel
hivatnak meg, hogy az alapszabály 21. §. értelmében a köz-
gyűlés, minden tekintet nélkül a meg nem jelent részvényesekre,
határozatképes lesz.

Tárgyak:

1. Igazgatósági jelentés.
2. Az 1879. évi mérleg bemutatása és megbirálása.
3. Nyereményfelosztás.
4. Az igazgató bizottmány megújítása.
5. A kisbirtokosok orsz. földhitelintézetével való érintkezés
iránti elvi megállapodás.
6. Indítványok.

(101)

3—3

AZ IGAZGATÓSÁG.

Hutflesz Károly

KOLOZSVÁRTT,

(26—*)

megvásárol mindenemű magyar és osztrák állampapirt,
sorsjegyet, arany- és ezüst pénzemeteket, s leszámítól
escomptirt) mindenféle nyereményeket és szelvényeket 3
hóval a lejáratú idő előtt, s eszközöl minden bel- és
külföldi helyeken történendő bármily összegű fizetéseket.

AJÁNLJA DUSAN ELLÁTOTT

Fűszertárát, bőrkereskedését,

ugy saját gőz- (henger)- malmi
LISZTEIT,

ugy szintén kettő minőségű

fagygyugyertya és szappan-gyártmányait. (21)

ROYKÓ VICTOR

(58)

tiszaújfalvi gyógyszerész

16—24

fehér, barna és fekete színű

közkezdelt magyar bajusz-pedróje.

Hamis készítményeket elkerülendő, figyelmeztetik a t. vásárló közön-
ség, hogy mindenki csak a Roykó Victor gyógyszerész készítményét kérje és
fogadja el, melynek aobozai kívül piros, belől a fedélben pedig kékszínnel bettik-
kel, a készítő névaláírásával vannak ellátva.

Ezen már 60 év óta országsszerte keresett és számtalanszor kettőnek
ismert készítménye kiváló jó tulajdonainál fogva minden várt igényeknek megfelel
soha ki nem szárad, a bajusz szálait nem tépi és nem tör, sőt azoknak szapo-
ritására és tökéletes kifejlődésére szolgál. Nagy doboz 35 kr. kicsiny 20 kr.
Kapható fenti egyedüli készítőnél, valamint az ország többi gyógyszerészei, kereske-
dői és fodrászainál. Viszont eladók a megrendelt mennyiséggel fokozatosan emel-
kedő illő százalékokat és 24 nagy, vagy 36 kis doboz vételénél már bérmentes be-
küldést kapnak.

Nyomatott a „KELET” nyomdájában Kolozsvártt.

Moll Seidlitz-por.

Valódi csak,

ha minden do-
bozon a sas és
az em sokszo-
rozott cégem
van lenyomva.

30 év óta a legjobb eredménnyel használt mindennemű gyo-
morbetegségek és emésztési bántalmak (mint étvágytalanság,
szorulás stb.) vértelődés és aranyér-bántalmak ellen.
Különösen oly egyéneknek ajánlandó, kik illő életmodot visznek.

Hamisítások bírólalag üldöztetnek.

(27) Ára egy lepecsételt doboznak 1 ft. oszt. ért. 27—52

Francia borszesz és só

A legmegbízhatóbb orvosok a szenvedő emberiség részére min-
den belső és fogfájásnál, idült hibák és sebek, rákbajok, tiszok, gyulad
szemek, hűdés és mindennemű sértéseknel stb. stb.
Palacekban használati utasítással együtt 80 kr. o. é.

Dorsch-halmáj-zsirolaj
Krohn M. és társától
Bergenben (Norvégiaában.)

Ezen halmáj-zsirolaj valamennyi, a kereskedelembe előforduló
faj között az egyedüli, mely orvosi célokra használható.
Ára egy üvegnek használati utasítással együtt 1 ft. o. é.

FÖRAKTÁR;

Moll A. gyógyszerész,

es. k. udvari szállító,

Bécs, Tuchlauben.

A t. cz. közönség figyelemztetik csak is Moll-féle e készítmé-
nyeket kéri és csakis olyanokat elfogadni, melyek védjeggyem-
mel és aláírásommal ellátva vannak.

Raktárak: Valentiny Ad. gyógyszer. Wolf János, gyógyszer., dr.
Hintz György, gyógyszer., Széki Miklós gyógyszer., Bíró J. gyógyszer.,
Dietrich Samu, Csiki testvérek. Brassóban: Jekelins Nándor gyógyszer.,
C. Schuster gyógyszer., Bistriz Zirts C. Szongott L. Szébenben.
Müller K. gyógyszer., Teutich A. gyógyszer., Segssvárt- Teutsch J.
B. Szászregén: Bork ect. Rössler.

Capsules de Matico de Grimault & Cio Pharmaciens à Paris.

Matico-készítmények

Grimault és társa párisi gyógyszerészekből.

Ezen gyógyszerek legbiztosabb sikert nyújtanak a takar s
mindennemű idült és időnkénti nyálkás kifolyás gyógykezelésénél;
következő alakban léteznek: (13) 12—20

1. Matico befeckendő Grimault és társától, mely husz év
óta legnépszerűbb gyógyszernek tekintendő a legmakacsabb nyálkás
folyások ellen.

2. Matico-millyék Grimault és társától, melyeket a gyomor
megterhelése nélkül élvezhetni, mert a gabnatápanyag-lemez csak a
végbélbe jutáskor olvad fel.

Főraktár Bécsben: Nagyban szállításra Raabe Brunónál,
Räckerstrasse 1. Röder Fülöpnél, Wienstrasse 15. — Főraktár Magyarországra
nézve Török József gyógyszerésznél Budapestén. — Kolozsvártt: Wolff J.
és dr. Hintz Gy. gyógyszerész uraknál.

Főraktár Bécsben: Nagyban szállításra Raabe Brunónál, Bäckerstrasse 1.
Röder Fülöpnél, Wienstrasse 15. — Főraktár Magyarországra nézve Török Józ-
sef gyógyszerésznél Budapestén. — Kolozsvártt: Wolff J. és dr. Hintz Gy.
gyógyszerész uraknál és Gergely Ferencz fűszerkereskedésében.